

מראי מקומות- עבודה זרה ע"ב

לוקח דמיו הרבה, ולוקח סובר שיעלה המוכר עליו הרבה. אבל היכא שמכר כפי מה שיפסקו אחרים, בזה שפיר גמר ומקני.

(ד) **א"ל כדשיימי תלתא ואתו תלתא ושמוה, וא"ל אידך ליתו תלתא אחריני דקים להו טפי, וכו'-** הק' הריטב"א, מ"נ, אי בדשיימי קמאי בברירות שניהם או מדעתם, מ"ט דר"פ דלא ניזיל בתר קמאי, הרי שניהם הסכימו ליזיל בתריהו. ואי מיירי בדשיימי שלא מדעת א' מהן, א"כ מ"ט דר"ה ברי' דר"י. ותי' דלעולם בשלא שמוה בברירתו של זה, לפי שלא הי' רוצה לברור, וחבירו ברר שלש בפניו ולא מיחה. ר"פ ס"ל דכיון דלא ביררם, יכול לעכב עליו. ור"ה ברי' דר"י ס"ל דכיון שסירב בתחלתו, שלא לבא לברור ולא מיחה בברירתו של זה, אין לו לחזור ולברור על הספק, שאינו הולך אלא בעקיפין. והוסיף הריטב"א דמלשון הגמ' משמע דאם קים לן דודאי בתראי קים להו טפי, אז אפי' רהבדר"י מודה דדינא קאמר, כיון שלא נעשית הברירה ראשונה לדעתו.

(ה) **אם יש בו עכבת יין אסור- ע' בר"ן** (סוף לד. בדפי הרי"ף) שכ' דלכא' מה דאי' במתני' "אסור", היינו דאסור בהנאה, וכ' דלכא' לפי מה דאנן קיי"ל כרשב"ג, דיכול למוכרו לעכו"ם חוץ מדמי אסור שבו, א"כ לכא' לא קיי"ל כמשנה זו, דאתי לחכמים דס"ל דאינו יכול למכור חוץ מדמי יין שבו, שהרי אינו נהנה מאותו עכבת יין כלל, ולפי רבנן אינו אסור אא"כ נהנה מיין האסור. ולכן, הק' על הרי"ף דפסק משנה זו, אע"פ דפסק כרשב"ג. וכ' דאולי ס"ל דמה דקיי"ל כרשב"ג דיכול למוכרו חוץ מדמי יין נסך שבו, היינו דוקא במפרש, אבל בסתם, אע"פ שאינו נהנה מן האיסור, אסור. והביא דאחרים אומרים דהאי אסור היינו אסור בשתי', דכי לית לי' עכבת יין אפי' בשתי' מותר (ע"ש ביאורו), אבל כ' דהרמב"ן ס"ל דאפי' אם אינה עכבת יין, מ"מ אסור בשתי'.

(א) **קנה קמא- ע' בשו"ע** (חו"מ ר"ו, א') שכ' דמה שקונה קמא, היינו היכא דאמר המוכר דכשאמכור השדה, הרי קנוי' לך מעכשיו. וע' בקצות (שם) שהביא מש"כ המשנה למלך בשם המהר"א ששון דגם לשון חיוב מהני, דהיינו דאם מחייב עצמו למוכרו להראשון, גם זה מהני שיועיל לראשון. ותמה ע"ז המל"מ, דמה לי דמחייב עצמו להראשון, הא סכ"ס מכרו להשני. וכ' הקצות דאי"ז קו' כ"כ, די"ל דכיון דכ' שטר בלשון חיוב שימכרנו לזה, א"כ הו"ל דין שטר ממש, וגובה ממשעבדי, וא"כ יכול הראשון לטרוף מהשני, ושפיר מהני לשון חיוב שמחייב עצמו לראשון. אלא דסיים הקצות דלכא' צריך לומר דלשון מעכשיו דוקא הוא, וכמו לשון השו"ע, דחיוב זה שמחייב עצמו לא מהני אא"כ יש לו אחריות עליו, וכיון דבשעת כתיבת השטר לא מחייב עצמו בחיוב הגוף מאז, א"כ אי"ז אלא חיוב למכור לו חפץ זה, ואין זה אלא קנין דברים בעלמא.

(ב) **האי זוזי אנסוהו- פרש"י**, זה שנתן לו מאה ועשרין אנסו למוכרה, וכל כמה דלא יהבו לי' כולי האי לא הוה בדעתי' לזבונה, ואיהו אי מזביננא לי' בשויי' קאמר לי', והא לא זבנה מדעתי' אלא בעל כורחי'. וכ' הריטב"א דלפי דברי רש"י אפי' אם יהיב לי' קמא מאה ועשרים או יותר לא קנה, דהא לא נתקיים התנאי לזבונא מדעתי' (דהא עכשיו אינו מוכרה אלא מחמת הממון, דהא באמת לא הי' דעתו למוכרה כלל מדעתו). והביא הריטב"א דזהו דלא כדעת הראב"ד, דס"ל דאם קמא יהיב ק"כ, אז הוא קונה לה. אבל הוסיף הריטב"א בשם הרמב"ן דאם אמר המוכר בפירוש אי מזבננא לה לעולם בכמה דמזבנא לה, לדידך מזבנא לה במאה, קנה קמא, דהו"ל כמאן דמקבל עלי' כל אונסא דמתיליד.

(ג) **כדשיימי בתלתא- העיר הריטב"א**, הא קיי"ל דכל דלא פסק זוזי לא גמר ומקנה, וא"כ גם כאן למה מהני, הרי לא פסק זוזי. ותי' דהתם מיירי כשמכר סתם, דמוכר סובר שמא יזלזל

דכל שמערה לתוך כלי שיש בו יין, או יין נסך גמור, או סתם יינם שאסור בהנאה, או כלי שלא הודח והיין שבו אסור בשתי', לעולם היין העליון יש בו דין יין התחתון, אם לאיסור הנאה, אסור בהנאה, ואם לאיסור שתי', שאסור בשתי'.

(ט) **לא, פחסתו צלוחיתו תפשוט לך דאסור, נצוק תיבעי- כ' הרש"ש** דלכא' כוונת הגמ' לומר דמספקינן בר' חייא גופא, אם הי' פשוט לו דאינו חיבור או דמספקא לי' אם ניצוק חיבור או לא, אבל ודאי מוכח דלא פשיטא לי' דניצוק חיבור, דא"כ לשמעין רבנותא טפי, דאפי' ניצוק ממש אסור. אבל בתוס' רי"ד אי' דיש לומר להיפוך, דבאמת ניצוק הוא חמור יותר, ע"ש לביאורו, וא"כ י"ל דבא לחדש דאף פחסתו אסור. והחזון איש (יו"ד נ"א, ב') פי' "דכיון דדין זה דין נסך נאסר אע"ג דאין בו תערובות מן הנסך כלום הוא חידוש, ולא שנה התנא לתלמידיו דין זה עד עכשיו, לפעמים נוח להו לתלמידים לשנות ולזכור אותו בקצרה שהכניס יין בצלוחית של נכרי, וכשמתישב הדבר בלב התלמידים, אפשר להוסיף ולדון אם נצוק חיבור, אבל אין ראוי להרכיב ב' דברים בב"א".

(י) **כח דעכו"ם מדרבנן הוא דאסיר... ההוא דלגואי לא גזרו בי' רבנן- כ' רש"י** דהלכה כר' ששת, דאין מי שחולק עליו, ואם שופך אדם מן הכלי, מותר מה שנשאר בכלי. והק' הריטב"א, איך יהא מותר מה שנשאר בכלי, דהא איהו פסק דנצוק חבור. ותי' דנראה כי דעתו דכחו של נכרי מדרבנן בעלמא הוא, וכיון שכן, במאי דקאי לגואי, כשם שלא גזרו משום כחו, כמו כן לא גזרו משום נצוק לבראי. אבל הראב"ד כ' דאף דקיי"ל כר' ששת לענין כחו, מ"מ לענין נצוק קיי"ל דנצוק חיבור, ולכן אסור אף דקיי"ל כר' ששת.

(יא) **קנישקנין שרי- הק' הר"ן** (לד: בדפי הרי"ף), אפי' אם קנישקנין שרי, למה אין אסורין משום נצוק חבור. ותי' בשם הראב"ד דכי אמרי' ניצוק חיבור, ה"מ מאי דאתי בההוא פתחא או בההוא ברזא, אבל בהאי קנישקנין, מה דאתי בברזא דישאל לא אתי בברזא

(ו) **אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה- הק' הראב"ד**, נהי דמשקה טופח אינו חיבור, מ"מ ניזול האי משקה טמא ונטמא למשקה טהור, דהא תניא דחמור במשקין מבאוכלין, דמשקין תחלה לעולם ומטמאין כמו שהן. ותי' דאיכא למימר דמשקה טבול יום קאמר, דאם הי' משקה תרומה בכלי אבן שיש בו ב' גומות, ומשקה תרומה כמו כן על העובי שביניהן, ונגע טבול יום בגומא א', היא פסולה ואינה פוסלת, ובתורת חיבור נמי לא מטמאין שאין משקה טופח מחבר.

(ז) **אינן חיבור לא לטומאה ולא לטהרה- הק' הריטב"א**, איך אמרי' דסגי כאן בטופח ע"מ להטפיה, הא משנה במקואות הוא דעירוב מקואות כשפופרת הנוד בעב' ובחללה כב' אצבעות חוזרות למקומן, אלמא לא סגי בטופח על מנת להטפיה. ותי' בשם ר"ת שהנקב צריך שיהא רחב באותו השעור, אבל המים העוברים בתוכו סגי בטופח להטפיה. ובביאור ש"י ר"ת (שהובא גם בתוס' בגיטין וביבמות), כ' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (מקואות ו', ג', ד"ה והנה בתוס') דהא דבעינן שיעור דשפופרת הנוד לענין עירוב הוא דוקא היכא דאיכא הפסק מחיצה, דנחשב כב' מקואות שאין בכל א' שיעור, אבל בלא הפסק מחיצה הא סגי בכל שהוא. ועל כן ס"ל לר"ת דשיעור זה דשפופרת הנוד הוא על הנקב, דכל שיש בהנקב כשפופרת הנוד הרי הם נחשבים כמקוה א' ע"י הך נקב המחברן. אבל במים עצמן ליכא שיעור, ובזה סגי בטופח ע"מ להטפיה. וע"ש במש"כ לפרש ש"י הרי"י החולק על ר"ת, וס"ל דצריך שיעור מים למלא השפופרת הנוד, ע"ש מש"כ בביאור שיטתו.

(ח) **חיבור לענין יין נסך- כ' הריטב"א** בשם הרא"ה דהיינו דוקא אם היין נסך הוא אסור בהנאה, אבל היכא דאינו אסור אלא בשתי', בזה לא אמרי' דנצוק כחבור הוא. וביאר, דמה דחיבור אסור, היינו משום דהיכא דהתחתון אסור במשהו, יכול לאסור גם ע"י חיבור, אבל יין נסך שאינו אסור אלא בשתי', אז אינו אסור אלא בנותן טעם, ולכן אף בנצוק אינו אסור, שהרי אינו נותן טעם בעליון. אולם ע' בטור (יו"ד קכ"ו, ה') דכ'

אלול תשפ"ה

דעכו"ם, וא"כ הו"ל נצוק שאין סופו לירד,
ולא הוי חבור.